

Ørets poesi 3:

Rap

Sørlandsk lærerstevne 2023

Bjarne Markussen
Universitetet i Agder

1

Tiden er kommet for å skille begrepene rap og hiphop.

Hiphop: et *kulturelt* fenomen som omfatter flere uttrykk, som DJ-ing, breaking, graffiti og hiphop-musikk.

Rap: en bestemt *vokalpraksis* som historisk har vært tett knyttet til hiphop-sjangeren, men som i økende grad forekommer også i andre musikkjangre.

Vokalteknikken rap: mellom tale og sang. For rytmisk til å være tale, for lite melodios til å være tradisjonell sang.

2

Flow: en sentral del av rap-teknikken – betegner den rytmiske, flytende fremføringen av teksten.

Flow innebærer et samspill mellom språklig og musikalsk rytme, men er også preget av faktorer som intonasjon og rim.

Sentralt begrep, men teoretikere er ikke enige om definisjonen.

Old school rap er gjerne *on beat*; i nyere rap kan trykketunge stavelser ligge litt foran eller bak pulsslagene.

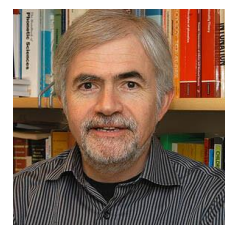
3

Noe av det vi opplever som rap, er egentlig sang (dvs. har forhåndsbestemte tonetrinn).

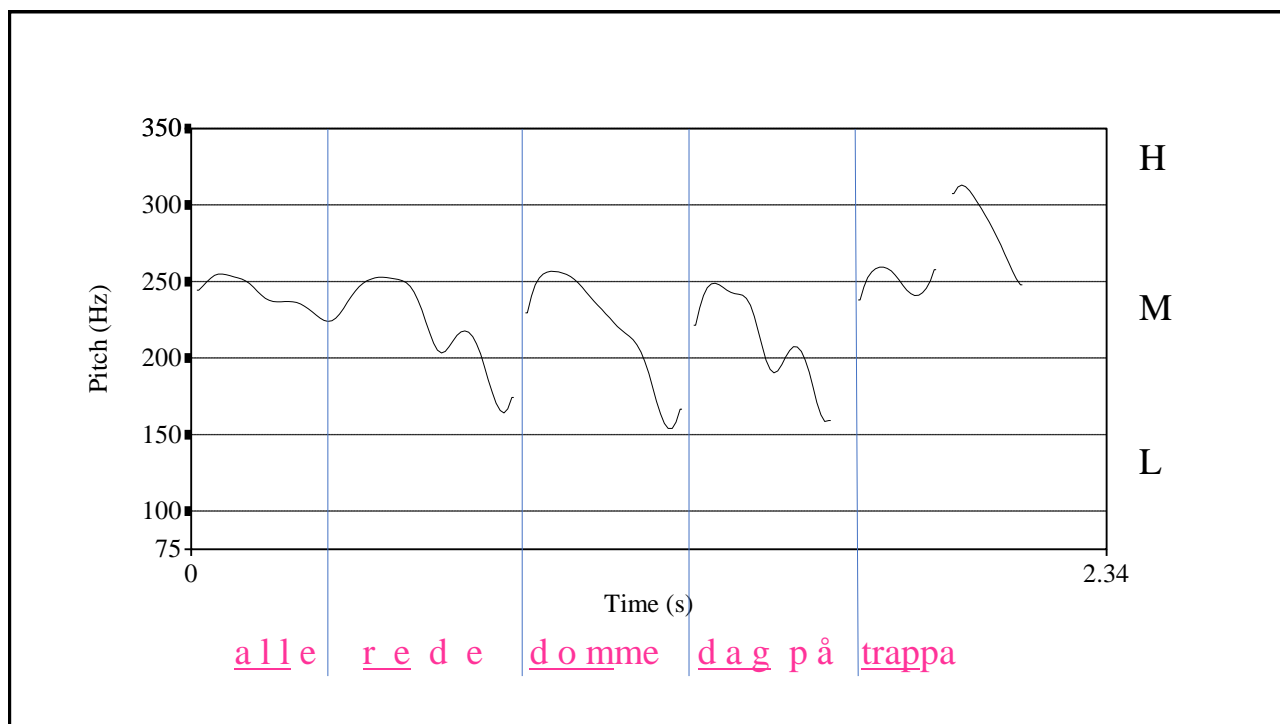
Mer tradisjonell rap har også en slags melodi: Veksling mellom et høytone, mellomtone- og lavtone-nivå.

Eksempel: Fallende melodisk linje i Jaa9s «Oppi her», 0:20.

Bryter med prosodien i østlandsk dialekt.

4

5

Beaten: den rytmiske plattform som det rappes 'oppå'.

4/4 takt: nesten alltid.

Vanlig form: vers-refreng.

Vers: som regel 16 takter («Toyotaen til Magdi»), noen ganger 12 takter («Lett å være rebell...»).

Refreng (hook): som regel 8 takter.

Sampling: Vanlig, men problematisk pga. opphavsrett.

6

Raplyrikk ifølge Adam Bradleys *Book of Rhymes*:
Rytme, rim, ordspill, historiefortelling, stil og *signifying*.

Signifying: selvheldelse og «dissing» av andre.

Jeget: i sentrum av raplyrikken.

Ekthetskravet: «Make it real». Du må ha troverdighet, også når du overdriver.

Humor: Selvskryt balanseres av språklek, rim og ordspill.

7

Rappen har vitalisert og videreutviklet rimkunsten

Pharoahe Monch («Simon Says», 0:35):

New York City gritty committee pity the fool
that act shitty in the midst of the calm, the witty...

Side Brok («Setra», 0:10):

Ej ligge opp på setra og ete feta
ei femkilosbytte ej he kjøpt på Kreta
på krita, ej drikke Retsina
det e den finaste ta alle fine vina

NB! *Kreta* rimer ikke på *Retsina*, men *krita* skaper en rim-bro mellom fra «eta»-rim til «ina»-rim!

8

Kate Tempest («Lionmouth Doorknocker», 0:30):

People meet by chance, fall in love, **drift apart again**.
 Underaged drinkers walk the park and watch the dark descend.
 The workers watch the clocks, fiddle **with their Parker pens**
 while the grandmothers haggle **with the market men**.

9

Klangfigurer (også en type rim)

Rim: lydlikhet mellom to ord fra og med siste betonte stavelse.

«**Slant-rhyme**»: Rim på som høres like ut, men som ikke er helt like: setra/feta. Slike rim dyrkes i rap.

Alliterasjon: lydlikhet mellom *konsonanter* i betonte stavelser eller i begynnelsen av enkelte ord.

Assonans: lydlikhet mellom *vokaler* i betonte stavelser eller i begynnelsen av enkelte ord.

10

Meta-poesi: Side Broks «Setra»

Ej ligge opp på setra og ete feta,
 ei femkilosbytte ej he kjøpt på Kreta
 på krita. Ej drikke Retsina,
 det e den finaste ta alle fine vina.
 Ej huska me gru tebake på den tida
 det sterkaste du kunne få i Hovde va Asina
 og Luks, Pærebrus og RC. Nei,
 det e'kje nåke for en ekte MC, nei.
 Ej trenge rus i og gjønå stimulansa
 når ej ligge opp på setra og bitte blomsterkransa,
 bedøva og forsterka alle mine sansa,
 springe rundt i graset nakje og dansa.

[Refreng: Hey...]

11

Ej ligge opp på setra og mekra.
 Fuglane synge og gjeitene breka.
 Ej breaka på ei steinhelle,
 laga lyrikk som aldri vil selle,
 for ingen forste hip-hop frå Hovdebygda.
 Ej kan like godt gå på folketrygda.
 Kall det ka du vil – kall det kunst,
 kall det litt verbal brunst.
 Ej måla bilde med ord, ej kan rappe i en time om en fjord.
 Ej finne fram paletten min
 Og blynde å pensle; sympati, empati, antipati,
 alle mulige slags kjensle,
 og det fordi at sjela mi
 og hjernå mi treng det.

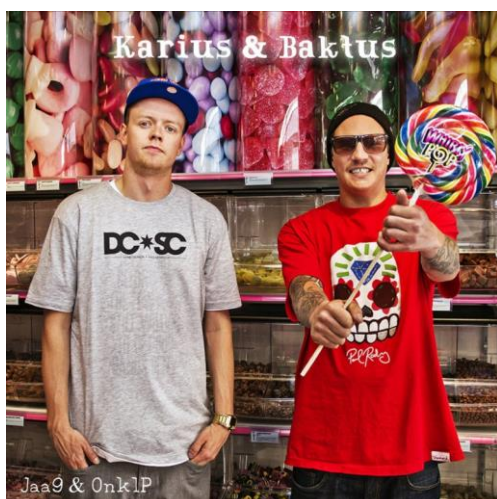
[Refreng: Hey... / Solo]

12

Ej ligge opp på setra og sle ta
 telefone, no vil ej berre dyrke meta-
 fora om fauna og flora,
 språkblomster om liv på dinne jorda.
 For sjøl om der e monge så plyndra og hora,
 so vil ej bade i måne og symje i sola.
 Det kan'kje ver so særli komisk
 å gå rundt og ver kronisk misantropisk,
 ej smile breitt og teke alt med stoisk ro.
 Det e logisk no å håpe at lukkå vil gro som graset bak do,
 og i mens so ligge ej på setra og ler,
 høyre og føle, snusa og ser
 at vårsola i bakkane blenkje.
 Det fe mej te å slutte å tenkje,
 for alt e en sirkel, rett og slett.
 Ej teke en blomst og spela russisk bukett

[Refreng: Hey... / Outro]

13

14

Karius og Baktus (2012)

- Jaa9 & OnkIP invitert til å bidra til et hyllest-album for Torbjørn Egner (1912-1990).
- Bruker tanntrollene Karius og Baktus som identitetsfigurer: «9 & P: 2012s Karius og Baktus!»
- Karius og Baktus er hedonister – de vil bare ha sukker og loff med sirup på, og fraråder Jens å lytte til sin mors råd om å pusse tennene og spise sunn mat: «Ikke gjør som mora di sier, Jens!».
- I sangen er Karius og Baktus to rappere i hovedstaden (muligens også i fengsel) som nekter å tilpasse seg et liv som jordbrukere på landet:

Å jøye oss, Karius, de vil vi skal bøye oss.
 Børste bort grotta, få ett liv og tilføye oss,
 stå og pløye opp jorda utpå jordet der de står. (Ja!)
 Suksessformel kun fordi de gjord' det der i går.

15

«Nei Karius, det er loff – loff med ordentlig sirup på!» «Bravo bravo!»

Hei hurra hurra hurra!
 Vi to har det jammen bra.
 Her i tennene til Jens
 er vi aldri sukkerlens.
 Søte karameller små
 er det beste vi kan få
 og så det som vi får nå:
 Deilig loff med sirup på.
 Tralalalala tralalalala
 tralalalala la la la la.

12

VÆRE GLAD - MELODIEN

Allegretto mel.: Chr. Hartmann

Hei hur-ra, hur - ra hur-ra! Vi to har det ja - men bra.
 Her i ten - ne - ne til Jens er vi al - dri suk - ker - lens.
 Sø - te ka - ra - mel - ler små er det bes - te vi kan få
 og så det som vi får nå: Dei - lig loff med si - rup på.
 Tra la la la la, tra la la la la, tra - la - la la la la la - la - la!

VÆRE TRIST - MELODIEN

Andante mel.: Chr. Hartmann

Alt som var av satt og godt det er bor - te,
 stort og smått. Alt har bor - sten fei - et bort, det var vel - dig
 dår - lig gjort. Her er ik - ke no - c nå, in - gen ka - ra -
 mel - ler små, in - gen loff med si - rup på. Å, hvor - dan skal
 det - te gå. (Eitterspill)

41

16

«Hun sa: Du må pusse tennene dine, Jens.»
 «Å øje oss, Baktus. Tenk om han kommer med den vemmelige tannbørsten. Hva skal vi gjøre?»
 «Vi narrer ham til ikke å pusse tennene,» sa Baktus. «Vi roper til ham at han ikke skal gjøre slik som mora hans sier. Vi roper det i kor. En to tre:

Ikke gjør som mora di sier, Jens!
 Ikke gjør som mora di sier!»

«Han gjør det allikevel!» ropte Baktus. «Jeg hører han fyller vann i glasset sitt! Og der kommer børsten! Hjelp Karius! Hjelp!»
 «Skynd deg, Baktus, hopp ned til meg, for her er det tryggere enn oppe hos deg!»

Og Baktus stupte ned fra huset sitt og krabbet inn til Karius, og det var i siste liten. Han hadde såvidt fått rumpestumpen innenfor da den fele tannbørsten susste forbi. Og vann og skum fosset helt inn til de små.

«Tvi tvi – å fy a mei – jeg blir nesten kvalt av

18

19

29

17

Karius og Baktus (Jaa9 & OnkIP)

[Intro: Sampling fra Egners *Karius og Baktus*. Brokker av dialog:
 - Det er dårlige tider, Baktus.

- Ja ... ja ... ja, kjære bror. ... Det er dårlige tider.
 - Ingen sote saker, og ingen steder å bo.]

[Vers 1: OnkIP]

Hei Baktus-bror. Skulle flytta fra den gropa her hvis ikke gjelda var så, var så (hør nå!) stor. He, jeg er stuck up i det loopet sammen med venna mine. Alle veit han derre Jens, han pusser aldri tenna sine. Ah, jeg mener, kan det være selebuksa? Oppi hjørnetanna, kan det være P har juksa? Sote saker, rad og rekke, følger etter lukta. Æ'kke (?) ekte sirup, men det er heftig, jeg er helt på krukka. Hakkemann, jeg bare banker på no plank. Og folka bare: «At det kan gå an!» Jeg vanker med den samme gamle Baktus som da jeg kom til sta'n. Og folka bare: «Funka're med han?» Jeg vi'kke ha no' fingre oppi sotsaka. Hva gjør den derre tingen oppi bløtkaka? Kjetten på ræ for jeg stripper deg for lunchkaka, hitter deg med nunchaku!

[Hook: Jaa9 og OnkIP]

Hei, hurra, hurra, hurra!
 Vi to har det jammen bra.
 Her i tennene til Jens
 er vi aldri pengelens.
 Hei, hurra, hurra, hurra!
 Vi to har det jammen bra.
 Ikke gjør som morra di sier, Jens!
 Ikke gjør som morra di sier!

[Vers 2: Jaa9]

Å jøye oss, Karius, de vil vi skal bøye oss. Børste bort grotta, få et liv og til-føye oss, stå og pløye opp jorda utpå jordet der de står. (Ja!) Suksessformel kun fordi de gjord' det der i går. Og det gikk bra, syntes dem. Verden æ'kke no' spro. Folk har falt i holet selv på gulrøtter og grovbrod. Så, nå ska' ru høre, mamma! Jeg har tenkt å spise loff med sirup til jeg flytter opp i hjørnetanna.

Har du så kjøpt liv av venna dine skjems?

Så er det f(...) ikke rart du har vondt i tenna dine, Jens! Du står og banker på det stedet det gjør vondt. «Gjør det én gang til 'a, Karius.» (Ja!) Selv om det er vondt mot den der skrikerungen. Jeg går og står opp av meg sjæl, står med sola midt i trynet. Kan du holde opp med det der! Ut med pigga som en kaktus.
 9 & P: 2012s Karius og Baktus!

[Hook: Jaa9 og OnkIP]

Hei, hurra, hurra, hurra!
 Vi to har det jammen bra.
 Her i tennene til Jens
 er vi aldri pengelens.
 Hei, hurra, hurra, hurra!
 Vi to har det jammen bra.
 Ikke gjør som morra di sier, Jens!
 Ikke gjør som morra di sier!

[Sampling fra Egners *Karius og Baktus*. Brokker av dialog:

- Du må pusse tennene dine, Jens.
 - Au, au, au! (Ha, ha, ha!)
 - Gjør det én gang til 'a, Karius!
 - Jah, hør nå!]

Hei, hurra, hurra, hurra!
 Vi to har det jammen bra.
 Her i tennene til Jens
 er vi aldri pengelens.
 Hei, hurra, hurra, hurra!
 Vi to har det jammen bra.
 Ikke gjør som morra di sier, Jens!
 Ikke gjør som morra di sier!

18

Jaa9 & OnkIP: Karius og Baktus

[Intro: Sampling fra Egners *Karius og Baktus*. Brokker av dialog:

- Det er dårlige tider, Baktus.
- Ja ... ja ... ja, kjære bror. ... Det er dårlige tider.
- Ingen søte saker, og ingen steder å bo.]

[Vers 1: OnkIP]

Hei Baktus-bror. Skulle flytta fra den
gropa her hvis ikke gjelda var så, var så (hør nå!) stor.
He, jeg er stuck up i det loopet sammen med venna mine.
Alle veit han derre Jens, han pusser aldri tenna sine.
Ah, jeg mener, kan det være selebuksa?
Oppi hjørnetanna, kan det være P har juksa?
Søte saker, rad og rekke, følger etter lukta.
Æ'kke (?) ekte sirup, men det er heftig, jeg er helt på krukka.
Hakkemann, jeg bare banker på no plank.

19

Og folka bare: «At det kan gå an!» Jeg vanker med den
samme gamle Baktus som da jeg kom til sta'n.
Og folka bare: «Funka're med han?»
Jeg vi'kke ha no' fingre oppi søtsaka.
Hva gjør den derre tingen oppi bløtkaka?
Kjeften på'ræ før jeg stripper deg for lunchkaka,
hitter deg med nunchaku!

[Hook: Jaa9 og OnkIP]

Hei, hurra, hurra, hurra!
Vi to har det jammen bra.
Her i tennene til Jens
er vi aldri pengelens.
Hei, hurra, hurra, hurra!
Vi to har det jammen bra.
Ikke gjør som morra di sier, Jens!
Ikke gjør som morra di sier!

20

[Vers 2: Jaa9]

Å jøye oss, Karius, de vil vi skal bøye oss.
 Børste bort grotta, få ett liv og tilføye oss,
 stå og pløye opp jorda utpå jordet der de står. (Ja!)
 Suksessformel kun fordi de gjord' det der i går.
 Og det gikk bra, syntes dem. Verden æ'kke no' sprø.
 Folk har falt i hølet selv på gulrøtter og grovbrød.
 Så, nå ska'ru høre, mamma!
 Jeg har tenkt å spise loff med sirup til jeg flytter opp i hjørnetanna.
 Har du så kjipt liv at venna dine skjems?
 Så er det f(...) ikke rart du har vondt i tenna dine, Jens! Du står og
 banker på det stedet det gjør vondt. «Gjør det én gang
 til 'a, Karius.» (Ja!) Selv om det er vondt
 mot den der skrikerungen. Jeg går og står opp av meg sjæl,
 står med sola midt i trynet. Kan du holde opp med det der!
 Ut med pigga som en kaktus.
 9 & P: 2012s Karius og Baktus!

21

[Hook: Jaa9 og OnkIP]

Hei, hurra, hurra, hurra!
Vi to har det jammen bra.
Her i tennene til Jens
er vi aldri pengelens.
Hei, hurra, hurra, hurra!
Vi to har det jammen bra.
Ikke gjør som morra di sier, Jens!
Ikke gjør som morra di sier!

[Sampling fra Egners Karius og Baktus. Brokker av dialog:

- Du må pusse tennene dine, Jens.
 - Au, au, au! (Ha, ha, ha!)
 - Gjør det én gang til 'a, Karius!
 - Jah, hør nå!]

22

[Hook: Jaa9 og OnkIP]

Hei, hurra, hurra, hurra!

Vi to har det jammen bra.

Her i tennene til Jens

er vi aldri pengelens.

Hei, hurra, hurra, hurra!

Vi to har det jammen bra.

Ikke gjør som morra di sier, Jens!

Ikke gjør som morra di sier!

23

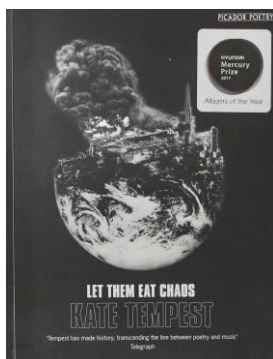
Lars Vaular: Kem skjøt Siv Jensen

(Torgeir Nærland: «Flow som politisk retorikk», 2015)

Beat	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Snare drum (s)		s		s		s		s		s		s		s		s
Kick drum (k)	k		k		k		k		k		k		k		k	
Shaker (*)	-----															
Bass (b)	b		b ^b		b		b ^b		b		b ^b		b		b	
Plucked bass (p)	p		p		p		pp		p		pp					
Piano (pi)	pi				pi				pi							
Synthesizer (sy)	sy		sy ^{sy}		sy		sy ^{sy}		sy		sy ^{sy}		sy	sy	sy	sy

24

Let Them Eat Chaos: Konsert – bok – album

25

Konseptalbum: Syv personer og en storm; ensomhet, nummenhet, gentrifisering, postkolonialisme og klimakrise. Alle karakterene våkne kl. 4.18.

Spoken word: Fortellerens presentasjon.

Rap: Karakterenes monologer.

Stormen: «Vekker» karakterene og tvinger dem ut på gaten.

26

Picture a vacuum
 An endless and unmoving blackness
 Peace
 Or the absence, at least
 of terror
 Now,
 in amongst all this space,
 see that speck of light in the furthest corner,
 gold as a pharaoh's deathbox
 Follow that light with your tired eyes.
 It's been a long day, I know, but look –
 watch as it flickers
 then roars into fullness
 Fills the whole frame.
 Blazing a fire you can't bear the majesty of
 Here is our Sun!

27

4.18

«There is no fear in love; but perfect love casteth out fear: because fear hath torment. He that feareth is not made perfect in love.» (John 4:18)

Love = *agapê*: “the quality of warm regard for and interest in another, *esteem, affection, regard, love* (without limitation to very intimate relationships, and very seldom in general Greek of sexual attraction)”. (*A Greek-English Lexicon of the New Testament*)

“I’m pleading with my loved ones to // wake up / and love more” (Let Them Eat Chaos)

28